

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Charakteristika vyučovacího předmětu – 2. stupeň

A/ Obsahové, organizační a časové vymezení předmětu

Vzdělávací obsah předmětu Český jazyk a literatura má komplexní charakter, pro přehlednost a snadnější orientaci v učivu je však rozdělen do tří složek – Jazykové výchovy, Komunikační a slohové výchovy a Literární výchovy. Jednotlivé složky se při samotné výuce přirozeně prolínají. Žáci by si měli uvědomovat, že mezi těmito složkami není ostrá hranice.

Vyučovací předmět má následující časovou dotaci: pro 6. ročník je využívána časová dotace 3 hodiny doplněna o 1 disponibilní hodinu, 7. ročník 4 hodiny týdně, pro 8. ročník bylo využito disponibilní časové dotace a počet hodin byl zvýšen na 5 hodin týdně, pro 9. ročník zůstává časová dotace 4 hodiny týdně. Vyučující věnuje 2 hodiny týdně složce Jazykové výchovy, po jedné hodině týdně složkám Komunikační a slohová výchova a Literární výchova.

V 8. ročníku je hodiny navíc využito na procvičování pravidel pravopisu a na rozvoj čtenářské gramotnosti, s důrazem na čtení s porozuměním. Rozvrstvení jednotlivých složek vyučovacího předmětu v průběhu týdne si stanovuje vyučující podle své úvahy.

Výuka probíhá většinou ve třídách, podle možnosti v učebnách informatiky, kde jsou využívány veškeré dostupné výukové programy. Pro práci mimo budovu školy využívají žáci služeb místní knihovny, výjimečně pracují v terénu, zejména při Komunikační a slohové výchově.

Žáci všech ročníků pracují společně jako celá třída, dělené hodiny nejsou.

Učitel při výuce využívá veškerých dostupných materiálů a metod. Velmi významný je individuální přístup učitele k jednotlivým žákům. Žáci by se sami měli podílet na stavbě hodiny, být aktivní, učit se samostatně pracovat s materiálem, informacemi, učit se hodnotit práci svou i druhých, hledat chyby a dále s nimi pracovat.

Součástí výuky je také mluvený projev žáka – mluvní cvičení, samostatné vyjadřování, řečnická cvičení. Mluvený projev bývá velkou slabinou. Vyučující klade důraz na samostatnou práci žáků i práci ve skupinách.

B/ Výchovné a vzdělávací strategie

Ovládnutí jazykových prostředků češtiny je základním předpokladem úspěšného vzdělávání v dalších oblastech. Mateřský jazyk otevírá žákům svět vyjádřený verbálními prostředky a umožňuje komunikaci s okolím. Složka Jazyková výchova spolu se složkou Komunikační a slohová výchova se zaměřují především na to, aby se žáci naučili souvisle vyjadřovat a dovedli správně používat mateřský jazyk v běžných situacích, byli schopni vyjadřovat vlastní názory, vystupovat před lidmi, měli správně osvojenou techniku čtení a psaní, dovedli komunikovat s okolím písemnou i mluvenou formou. V Jazykové výchově by žáci měli poznat bohatost českého jazyka, jeho slovní zásobu, základy hláskosloví, tvarosloví, skladby i stylistiky. Žáci by rovněž měli zvládnout základy českého pravopisu.

Složka Literární výchova se zaměřuje na to, aby žáci byli schopni přiměřeně svému věku s porozuměním číst a interpretovat text z literatury minulosti i současnosti. Měli by získat elementární literárněvědné poznatky, které jsou důležité pro pochopení textu, pro rozbor textu a pro jeho hodnocení. Žák by měl být schopen jako čtenář rozlišit literaturu konzumní,

brakovou a manipulační, na základě vlastní četby by měl být utvářen jeho vztah ke knihám jako zdroji informací, dle svého vlastního čtenářského vkusu, který mu škola pomůže utvořit, by si měl žák vypěstovat trvalý zájem o četbu a práci s knihami. Se vztahem žáka ke knihám rovněž souvisí zájem o divadlo, film a veškerá média, která ovlivňují jeho myšlení a názor. Po ukončení 9. ročníku by žák měl sám být schopen vybrat vhodné způsoby a strategie pro efektivní učení, sám plánovat, organizovat a řídit vlastní učení. Měl by být schopen samostatně řešit běžné komunikační situace, být schopen práce v týmu, respektovat názory druhých, mít zdravé sebevědomí a čerpat poučení z vlastních chyb. Žák by měl díky tomuto vyučovacímu předmětu pochopit základní principy, na nichž spočívají společenské normy.

C/ Integrace průřezových témat

Ve vyučovacím předmětu Český jazyk a literatura je kladen velký důraz na OSV – zejména na rozvoj schopnosti poznávání (práce s literaturou a prameny, encyklopedie, knihovnické lekce, tvorba vlastních textů a čítanek), rozvoj sebepoznávání (komunikace, pěstování asertivity, mluvní a komunikační cvičení, proslovy, diskuse, recitace, kultura mluveného i psaného projevu). Žáci by se měli naučit dodržovat základní pravidla duševní hygieny (organizace práce, pravidla efektivního učení, správné návyky při psaní, péče o mluvidla). Zejména v Komunikační a slohové výchově a v Literární výchově je rozvíjena kreativita žáka (obrázkové referáty, vlastní tvorba různých slohových útvarů). Jak již bylo výše uvedeno, ve všech třech složkách je kladen maximální důraz na nejrozličnější formy komunikace. Žák se učí řešit problémy a rozhodovat v jednotlivých komunikačních situacích, učí se chápat a tvořit hodnoty, postoje, chápou pojem etika. VDO je plněna zejména v Komunikační a slohové výchově (žáci se učí základní pravidla monologu, dialogu, diskuse, sebekritiky, kritiky, učí se chápat a respektovat pluralitu názorů). Seznamují se i s aktuální politickou a společenskou situací, konfrontují literární historii (přehled autorů, samizdat, exil, zakázání autoři) se současností. Jsou vychováváni k myšlení v globálních souvislostech (VMEGS) – seznamují se s jazyky a literaturou jiných národů (důraz kladen na evropské jazyky a evropskou literaturu, rovněž na literaturu a kulturu nejbližších sousedů – Slováků). Tímto žáci plní i základní tematické okruhy Multikulturní výchovy (MUV) – seznamují se s kořeny evropského myšlení, s křesťanstvím a jeho přínosem pro kulturu i literaturu, nezapomínají na otázku jednotlivých etnik (Židé, Romové). V rámci Mediální výchovy (MV) se žáci seznamují se základními publicistickými útvary, učí se některé z nich sami vytvářet. Učí se kritickému čtení a kritickému vnímání mediálních sdělení (práce s konkrétními literárními texty, s časopisy, seznámení s moderními médii od rozhlasu až po internet, rozlišení bulváru od seriózních médií, seznámení s výrazovými prostředky a základními postupy médií). V zájmových útvarech se mohou žáci pokusit o redakci vlastního časopisu, o dramatickou práci.